

20.8.2007

Dnro 3871/4/06

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Juha Niemelä

VIIVÄSTYS KANSANELÄKEVALITUKSEN KÄSITTELYSSÄ

1

KANTELU

Kantelija arvosteli 17.11.2006 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjoituksessa Kansaneläkelaitoksen hänelle antamaa eläkepäätöstä.

Nähtäväkseni hankitusta alustavasta asiakirjaselvityksestä kävi ilmi, että kantelija oli hakenut muutosta Kansaneläkelaitokselta saamaansa päätökseen ja hänen asiansa oli vireillä sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnassa. Ilmoitin kantelijalle 9.2.2007 antamassani osavastauksessa, etten ryhdy tutkimaan hänen asiaansa siltä osin kuin asiasta oli muutoksenhaku kesken.

Asiakirjoista ilmeni kuitenkin, että Kansaneläkelaitos oli käsitellyt kantelijan sille toimittamaa valitusta laissa säädettyä määräaika kauden kuluessa. Tämän vuoksi pyysin Kansaneläkelaitosta toimittamaan minulle selvitystä kantelijan valituksen käsittelystä. Ilmoitin myös kantelijalle tästä selvityspyynnöstä edellä mainitussa osavastauksessani.

--

3

RATKAISU

3.1

Kannanotto

Katson Kansaneläkelaitoksen eläke- ja toimeentuloturvaosaston menetelleen lainvastaisesti siinä, että se on kantelijan valitusta käsitellessään ylittänyt kansaneläkelain 73 a §:ssä säädetyn määräajan, minkä kuluessa Kansaneläkelaitoksen on siirrettävä valitus muutoksenhakuelimelle.

Perustelen kannanottoani seuraavasti.

3.2

Sovellettava säännös

Voimassa olevan kansaneläkelain 73 a §:n 2 momentin mukaan Kansaneläkelaitoksen on, jos se ei hyväksy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitettyjä vaatimuksia, toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa

30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Lainkohdan 3 momentin mukaan se voi poiketa määräajasta, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

Vuoden 2008 alusta tulee voimaan uusi kansaneläkelaki (11.5.2007/ 568), jonka 79 §:ssä säädetään puheena olevista määräajoista.

3.3

Kantelijan valituksen käsittelytiedot

Kansaneläkelaitoksen eläke- ja toimeentuloturvaosasto oli antanut kantelijalle päätöksen kansaneläkkeestä 8.6.2006. Se postitti päätöksen kantelijalle 9.6.2006. Valitusaika päätökseen päättyi näin ollen 17.7.2006. Kansaneläkelain 73 a §:n 2 momentin mukainen pääsääntöinen määräaika valituksen siirrolle päättyi puolestaan 16.8.2006.

Kantelija oli toimittanut valituksensa 15.6.2006 Kansaneläkelaitoksen Espoon vakuutuspiiriin, joka siirsi sen eläke- ja toimeentuloturvaosastolle 21.6.2006. Osasto lähetti valituksen ja sen johdosta antamansa lausunnon 13.9.2006 tarkastuslautakunnalle käsiteltäväksi.

3.4

Kansaneläkelaitoksen selvitys valitusten käsittelyistä

Eläke- ja toimeentuloturvaosasto myöntää selvityksessään, että se ei ole pystynyt noudattamaan laissa säädettyä määräaikaa kantelijan valituksen käsittelyssä. Osaston mukaan se ei voi esittää tapahtuneelle määräajan ylitykselle hyväksyttäviä perusteluja. Se arvelee viivästymisen johtuneen käsillä olleesta lomakaudesta ja valitusasioiden ruuhkautumisesta.

Osasto kertoo lisänneensä voimavaroja muutoksenhakuasioiden käsittelyyn. Se on ilmoittanut myös kartoittaneensa valituskäsittelyään ja havainneensa prosessin vaativan korjausta ja seurantaa. Osasto kertoo päättäneensä keskittää kaikki muutoksenhakuun liittyvät asiat käsiteltäväksi erilliseen ryhmään.

Kansaneläkelaitos on lausunnossaan ilmoittanut laitoksen kiinnittäneen erityistä huomiota määräaikojen noudattamiseen. Se kertoo korostaneensa ohjeistuksessa sitä, että määräajat on säädetty ehdottomasti noudatettaviksi.

3.5

Menettelyn arviointia

Saamani selvityksen mukaan Kansaneläkelaitoksen eläke- ja toimeentuloturvaosasto on laiminlyönyt noudattaa kantelijan puheena olevassa etuusasiassa valituksen siirrolle laissa säädettyä määräaikaa. Se on ylittänyt pääsääntöisen 30 päivän määräajan lähes kuukaudella. Saamani

selvityksen mukaan valituksen käsittely ei ole edellyttänyt lisäselvitysten hankkimista.

Pidän tärkeänä, että Kansaneläkelaitos noudattaa tarkasti laissa valituksen käsittelylle säädettyjä määräaikoja. Hallituksen esityksessä työ- ja kansaneläkelainsäädännön muutoksenhakusäännösten uudistamisesta (HE 117/1994) on todettu, että määräajoilla on tarkoitus korostaa laitosten vastuuta asioiden käsittelemisessä. Niiden avulla on haluttu myös nopeuttaa asioiden käsittelyä.

Määräajat ovat siis lainsäätäjän valitsema keino toteuttaa hallintoasioiden viivytyksetöntä käsittelyä. Hallintolain 23 § velvoittaa viranomaisia käsittelemään asian ilman aiheetonta viivytystä. Hallintolakia sovelletaan Kansaneläkelaitoksen toimintaan myös silloin, kun etuusasiaa käsitellään laitoksessa muutoksenhakuasiana tai itseoikaisuna. Näin ollen hallintolaissa säädetty velvollisuus käsitellä asia ilman aiheetonta viivytystä koskee myös etuusasiassa tehdyn valituksen käsittelemistä.

Oikeus saada asiansa käsitellyksi ilman aiheetonta viivytystä on lisäksi turvattu perusoikeutena jokaiselle perustuslain 21 §:n 1 momentissa. Käsittelyn joutuisuuden tärkeyttä sosiaalivakuutusasioissa lisää se, että niissä annettavilla päätöksillä on usein taloudellisesti suuri merkitys asianosaiselle.

Käsitykseni mukaan asiassa ei ole ilmennyt aihetta epäillä, että eläke- ja toimeentuloturvaosasto olisi tahallisesti viivytellyt kantelijan valitusasian käsittelyssä.

Kansaneläkelaitoksen on kuitenkin järjestettävä valitusasioiden käsittely siten, että se pystyy noudattamaan laissa säädettyjä määräaikoja kaikissa olosuhteissa, myös etuuskäsittelyssä esiintyvien mahdollisten ruuhkahuippujen ja vuosilomien aikana.

Eläke- ja toimeentuloturvaosasto on selvityksissään ilmoittanut toimenpiteistä, joihin se on ryhtynyt pystyäkseen noudattamaan laissa säädettyjä määräaikoja ja myös valvomaan niiden noudattamista. Käsitykseni mukaan sanotut toimenpiteet ovatkin tarpeen, sillä nyt tapahtunut määräajan ylitys ei ole käsitykseni mukaan ainutkertainen tapahtuma. Annoin muun muassa keväällä 2007 osastolle huomautuksen asiassa, jossa se oli vuonna 2005 ylittänyt laissa säädetyn määräajan peräti viidellä kuukaudella (dnro 256/4/06).

Totean vielä lopuksi, että valitusten siirrolle säädettyjen määräaikojen noudattamisessa on ilmennyt edelleen ongelmia niin Kansaneläkelaitoksessa kuin myös työeläkettä koskevien valitusten käsittelyssä työeläkelaitoksissa. Tämän vuoksi olen 9.2.2007 ottanut asian yleisellä tasolla omana aloitteena tutkittavakseni ja pyytänyt sekä Kansaneläkelaitokselta että sosiaali- ja terveysministeriöltä selvitystä ja lausuntoa asiasta (dnrot 488 ja 489/2/2007). Olen pyytänyt niiltä muun muassa lausuntoa mahdollisista lainsäädäntöön tarvittavista muutoksista.

Saatan jaksossa 3.5 esittämäni käsitykset Kansaneläkelaitoksen ja sen eläke- ja toimeentuloturvaosaston tietoon. - - -